

Tot elkaar geroepen

– ‘Daar zal je gezegd worden wat je doen moet.’ –

Inleiding – onderweg naar een *Huis van de Roeping*

Het komt steeds vaker voor dat mensen die een roeping tot religieus leven (denken te) hebben, zich melden bij de KNR als een plek voor informatie en oriëntatie. Binnen de KNR wordt daarom sinds enige tijd gewerkt aan een initiatief dat luistert naar de naam *Huis van de Roeping*. Hiermee wordt geen fysiek huis bedoeld, maar een begeleidingstraject dat zich richt op personen die zich met een roepingsvraag wenden tot de KNR of haar leden.

Met behulp daarvan wil de Commissie Roepen van de KNR voor geïnteresseerden een verwijzende of ondersteunende rol spelen bij het verkennen van religieus leven als een mogelijke levensweg: *Past dat bij mij? Zo ja, in welke vorm en wat zijn dan de mogelijkheden?*

We hechten er daarbij aan niet primair in termen van instituties te denken. Het *Huis van de Roeping* bestaat vooral uit de religieuze instituten en gemeenschappen zelf. De Commissie Roepen wil in dit kader een netwerk doen groeien dat vitale plekken, nieuwe initiatieven, geschikte begeleiders en mogelijkheden tot vorming verbindt. Wat ons daarom voor ogen staat met dit *Huis van de Roeping*, is allereerst het onder één noemer groeperen, presenteren en ondersteunen van wat nu reeds op het terrein van het roepingenwerk wordt aangeboden. In de tweede plaats wil het *Huis van de Roeping* de kwaliteit van dat bestaande aanbod verbeteren.

Dit artikel richt zich vooral op de spiritualiteit van het *Huis van de Roeping*. Hoe kan dat initiatief een verbinding en brug zijn tussen religieuze gemeenschappen enerzijds en mensen met een roepingsvraag anderzijds? In onze beeldvorming onderscheiden we twee perspectieven die elkaar aanvullen. Aan de ene kant is er het persoonlijke roepingsverhaal van de zoekende, dat vraagt om verheldering of advies. Aan de andere kant is essentieel dat anderen zich geroepen weten om daarin een rol te spelen. In dit artikel ga ik hier dieper op in aan de hand van het roepingsverhaal van Saulus.

Onderweg naar Damascus

Het verhaal van de roeping van Saulus in Handelingen 9 is een prachtig tweeluik, dat twee roepingservaringen omvat.¹ Deze twee roepingservaringen weerspiegelen de beide boven vermelde perspectieven. Dat maakt het voor ons ook zo'n boeiende vertelling in het kader van onze bezinning op de spiritualiteit van het *Huis van de Roeping*. Ik richt me nu eerst op het eerste gedeelte.

[1] *Saulus ging nog altijd fel te keer en bedreigde de leerlingen van de Heer met de dood. Hij wendde zich tot de hogepriester [2] en vroeg hem brieven voor de synagogen in Damascus, zodat hij aanhangers van de weg die hij daar zou vinden, mannen zowel als vrouwen, gevangen kon nemen en naar Jeruzalem overbrengen.*

[3] *Hij was op weg en naderde Damascus al, toen hem plotseling een hemels licht omstraalde. [4] Hij viel op de grond en hoorde een stem tegen hem zeggen: ‘Saul, Saul, waarom vervolgt je Mij?’*

[5] *Hij zei: ‘Wie bent U dan, Heer?’ Deze antwoordde: ‘Ik ben Jezus die jij vervolgt. [6] Kom, sta op en ga de stad binnen. Daar zal je gezegd worden wat je doen moet.’ [7] Zijn reisgenoten stonden sprakeloos; ze hoorden de stem wel, maar zagen niemand. [8] Saulus stond op van de grond, maar hoewel hij zijn ogen open had kon hij niets zien. Ze namen hem dus bij de hand en brachten hem zo Damascus binnen. [9] En het duurde drie dagen dat hij niet kon zien en niet at of dronk. (Hand 9,1-9)*

Vol ijver is Saulus onderweg naar Damascus voor de zaak die hij meent te moeten dienen: het bestrijden van de volgelingen van Jezus Christus. Wanneer hem toen naar het waarom gevraagd was, had hij misschien wel geantwoord: ‘Dat is nu eenmaal mijn roeping, een missie die ik te vervullen heb in naam van God.’ Maar niet alles wat wij in Gods naam denken te moeten doen, is ook echt geïnspireerd door Zijn wil. In onze tekst uit Handelingen wordt hier de vinger op gelegd. Een kritische vraag dringt zich buitengewoon intens aan Saulus op: ‘*Saul, Saul, waarom vervolgt je Mij?*’ (Hand 9,4) Dit gebeurt zo heftig dat hij ten val komt.

Saulus is geschokt en in grote verwarring. Alles wat hem tot nu toe houvast bood wordt op losse schroeven gezet.² Toch beseft hij meteen dat het de Heer zelf is die zich bij hem aandient: ‘*Wie bent U dan, Heer?*’ (Hand 9,5) Een vraag die het meest wezenlijke deel van het antwoord al in zich draagt. Het is God die inbreekt in zijn leven, en daar is geen ontkomen aan.

Dat hij beseft dat hij met de Heer van doen heeft, wil echter niet zeggen dat hij daarmee ook de strekking al verstaat van wat er aan hem gebeurt. In eerste instantie is hij verblind. Stap voor stap wordt hem in het vervolg van dit verhaal verheldering aangereikt. Allereerst gebeurt dat rechtstreeks door de Heer zelf, die hem duidelijk maakt dat Hij tot hem spreekt in de persoon van Jezus:

‘Ik ben Jezus die jij vervolgt.

Kom, sta op en ga de stad binnen. Daar zal je gezegd worden wat je doen moet.’ (Hand 9,5-6)

Saulus moet bij de hand genomen worden. In letterlijke zin gebeurt dat door de metgezellen van zijn oude leven (Hand 9,8). Die kunnen hem echter niet *echt* helpen. Om te verstaan hoe het verder moet met zijn leven heeft hij andere hulp nodig. In Damascus zal hem die geboden worden. Daarvoor moet hij wel zelf opstaan en op weg gaan.

Hier zien we in een notendop bij elkaar staan wat ons aanzet om te komen tot een *Huis van de Roeping*. Mensen die zich melden met een persoonlijk roepingsverhaal vertellen vaak dat ze persoonlijk aangeraakt zijn of een innerlijke drang voelen waarvan ze beseffen: ‘*Hier moet ik naar luisteren, daar kan ik niet omheen.*’ Het gelovig verstaan van de bron en de betekenis daarvan moet echter nog groeien. Het is daarom van belang dat er meer gebeurt dan dat alleen verteld wordt ‘wat je doen moet’ (Hand 9,6). Ook bij Lucas zijn deze woorden minder oppervlakkig en ‘doenerig’ dan ze hier overkomen. Het ‘moeten’ dat hier aan de orde is heeft te maken met de vervulling van een goddelijk plan, zoals in het verhaal van de Emmaüsgangers: ‘*Moest de Messias niet zo lijden en dan Zijn heerlijkheid binnengaan?*’ (Lc 24,26) Het gaat om niets minder dan het ontdekken van Gods weg met jou.³

‘Hier ben ik, Heer’

We zijn geneigd roeping vooral te zien als een appel dat zich afspeelt in de persoonlijke verhouding tussen God en een bepaald iemand: een soort één op één relatie. *Roeping is iets tussen God en mij, tussen God en jou, of tussen God en iemand anders.* In eerste instantie is dat terecht, al moeten we daarbij niet uit het oog verliezen dat ook gemeenschappen als geheel een roeping kunnen hebben. Een sprekend voorbeeld daarvan is de roeping van het volk Israël, waarbij uitverkiezing en roeping hand in hand gaan.⁴

In Handelingen 9 wordt niet alleen Saulus geroepen, maar ook Ananias, een leerling van de christengemeente van Damascus. Zij worden ‘tot elkaar geroepen’. De roeping van de een is verweven met die van de ander, en juist op die manier komt ieders roeping tot zijn recht. Ananias wordt naar Saulus gezonden om hem te helpen om tot ‘verheldering’ te komen. Lucas vertelt ons dit als volgt:

[10] Nu was er in Damascus een leerling die Ananias heette. De Heer zei in een visioen tegen hem: ‘Ananias!’ en hij antwoordde: ‘Hier ben ik, Heer.’ [11] Daarop zei de Heer tegen hem: ‘Sta op en ga naar de Rechte Straat en vraag in het huis van Judas naar iemand uit Tarsus die Saulus heet. Hij is nu juist in gebed [12] en heeft in een visioen gezien hoe iemand met de naam Ananias binnenkomt en hem de handen oplegt, zodat hij weer kan zien.’ [13] Hierop zei Ananias: ‘Heer, ik heb al van veel kanten gehoord hoeveel kwaad deze man uw heiligen in Jeruzalem heeft

aangedaan. [14] Ook hier beschikt hij over een machtiging van de hogepriesters om ieder die uw naam aanroept gevangen te nemen.' [15] Maar de Heer zei tegen hem: 'Ga, want deze man is het instrument dat Ik gekozen heb om mijn naam hoog te houden onder de volken en hun koningen en onder de Israëlieten. [16] Ik zal hem namelijk laten zien hoeveel hij moet lijden omwille van mijn naam.' [17] Ananias vertrok, ging het huis binnen en legde hem de handen op. 'Saul, broeder,' zei hij, 'de Heer heeft mij gestuurd – Jezus, die je onderweg hierheen is verschenen – opdat je weer kunt zien en vervuld wordt van heilige Geest.' [18] Meteen vielen hem als het ware de schellen van de ogen. Hij kon weer zien, stond op en liet zich dopen. [19] Hij at iets om weer op krachten te komen. (Hand 9,10-19)

Dat het ook voor Ananias een roepingsverhaal betreft, blijkt o.a. uit een aantal elementen in de tekst die grote verwantschap vertonen met de roeping van Samuël:

“Toen riep de heer: ‘Samuël!’ Samuël antwoordde: ‘Hier ben ik’.” (I Sam 3,4)

Ook Ananias wordt geroepen bij zijn naam: ‘Ananias!’. In beide verhalen is er sprake van een droom of visioen, en beiden antwoorden met de woorden: ‘Hier ben ik (Heer).’⁵

Na eerst wat tegengesputterd te hebben – Saulus was immers hun felste tegenstander – doet Ananias wat van hem verlangd wordt. Hij staat op, gaat en helpt Saulus om tot klaarheid te komen. Dat doet hij niet door urenlange instructies, maar door in een paar woorden te duiden wat hem overkomen is en hem de handen op te leggen. Er is slechts één enkele zin voor nodig, maar die ene zin bevat wel de kern:

*‘Saul, broeder,’ zei hij,
‘de Heer heeft mij gestuurd – Jezus, die je onderweg hierheen is verschenen...’* (Hand 9,17)

De Heer – Jezus – wordt geïdentificeerd als degene die hem verschenen is en die Ananias tot hem zendt. Dit nieuwe besef is voor Saulus de spil waar de omslag in zijn leven om draait. Het maakt ook dat Ananias hem hier meteen in zijn nieuwe status kan aanspreken als ‘Saul, broeder’.

Er zitten nog enkele andere waardevolle elementen verscholen in deze tekst. In vers 9 wordt verteld dat het drie dagen duurde dat hij niet kon zien en niet at of dronk. Verderop in vers 11 staat: *‘Hij is nu juist in gebed.’* Saulus zat niet zomaar af te wachten. Inkeer en gebed hoorden als vanzelf bij het omvormingsproces dat zich aan hem voltrok. Juist in onze tijd, waarin gebed en inkeer niet hoort tot de standaard levensbagage van jonge mensen, zal dat in de begeleiding een punt van speciale aandacht moeten zijn.

Misschien heeft deze kant van het gebed er ook wel mee te maken dat in het optreden van Ananias uiteindelijk niet die paar uitgesproken woorden, maar de handoplegging de doorslag geeft. De vertaling verduistert dat wat, doordat één lange zin is opgesplitst in twee zinnen. Zodoende is niet meer goed zichtbaar dat Ananias spreekt *terwijl hij hem de handen oplegt*. Het accent verschuift daardoor van het gebaar naar de woorden, terwijl de tekst een paar verzen eerder de werking juist verbindt met de handoplegging:

‘Hij is nu juist in gebed en heeft in een visioen gezien hoe iemand met de naam Ananias binnenkomt en hem de handen oplegt, zodat hij weer kan zien.’ (Hand 9,10-11)

Noch het initiatief voor zijn optreden, noch de verheldering, het weer kunnen zien of het ontvangen van de Geest zijn aan deze leerling zelf toe te schrijven. Hij bemiddelt en die nederige rol maakt de grootsheid van zijn werk uit: *God, de Heilige Geest krijgt de ruimte om via hem te werken.*⁶

Een Huis van de Roeping als hulpmiddel om te ontdekken ‘wat je doen moet’

Zoals in vers 15 van Saulus gezegd wordt *‘deze man is het instrument dat Ik gekozen heb...’*, zoals Ananias van zichzelf zegt *‘de Heer heeft mij gestuurd’*, zo ook moet wat wij doen een dienende en bemiddelende rol spelen. Het *Huis van de Roeping* is geen doel in zichzelf. Het heeft als taak te werken zoals Ananias, die – vanuit de christengemeenschap van Damascus – Paulus helpt zijn roeping

te verstaan en die nieuwe weg in te slaan. Hij helpt hem weer tot scherp zien te komen, na de schokkende ontmoeting met de Roepende.

Ook dat is een roeping, zo bevestigt ons dit verhaal. Het daagt ons uit in de beleving van onze eigen levende godsrelatie. Het vraagt van betrokkenen een grote openheid voor de werking van de Geest in zoekenden en een gescherpt vermogen tot onderscheiding der geesten.

Dat klinkt misschien mooi en logisch, maar het kan meer van ons vragen dan we ons in eerste instantie realiseren. Ananias zag zich zelfs voor de opdracht gesteld hun meest gevreesde tegenstander te hulp te komen. Hoeveel dierbare verworvenheden zullen wij moeten loslaten? Welke grensoverschrijdingen wachten ons?

Als logo voor het *Huis van de Roeping* is gekozen voor de hiernaast weergegeven afbeelding van het gevecht van Jacob en de Engel (Genesis 32,25-31).⁷ Dit verhaal spreekt ons aan als symbool voor de worsteling met de Goddelijke aanraking die wij als roeping verstaan. Wat we erin herkennen is onder meer:

- de strijd met die ongrijpbare kracht die ons aangrijpt,
- het vragen naar Zijn naam en naar de betekenis van wat aan ons gebeurt;
- het voor ons leven getekend zijn en ‘mank gaan’ door die ontmoeting.
- Maar het ontvangen van Gods zegen hoort hier even wezenlijk bij, zoals we dat ook tegen komen bij het roepingsverhaal van Saulus.⁸

Dit is niet iets dat enkel thuishoort aan de kant van de nieuwe zoekenden. Op de weg die we gaan met het *Huis van de Roeping* worden ook onze religieuze gemeenschappen bevraagd. Wat is jullie roeping in dit verband? Waar worstelen jullie mee en wat tekent jullie gemeenschap? Waarin gaan jullie mank of worden jullie gezegend?

Maar ook meer concreet: kunnen er nog enkele leden uit jullie midden in de rol van Ananas staan? Is jullie gemeenschap nog zo vitaal dat ze aan nieuwe leden ingroeimogelijkheden kan bieden? Kunnen en willen jullie participant zijn van het *Huis van de Roeping*?

Op de platformdag van 7 oktober aanstaande zullen deze en vergelijkbare vragen aan bod komen vanuit de twee perspectieven die in dit artikel zijn geschetst: *roepingen die door de Geest op elkaar betrokken worden*. Want welke plannen wij ook denken te moeten maken, steeds zal gelden:

Als de Heer het Huis (van de Roeping) niet bouwt,
is het zinloos dat bouwlieden werken. (Psalm 127,1)

-
- ¹ Ook op twee andere plaatsen in het boek Handelingen wordt de roeping van Saulus verteld, namelijk in Hand 22,1-21 en 26,1-23.
 - ² Klaus Kliesch omschrijft dit als volgt: ‘*De ontmoeting met het Goddelijke is zo vol van licht dat Paulus blind wordt ten opzichte van het aardse; en het is zo omverwerpend dat alles wat hem voorheen houvast bood, niet meer telt.*’ Vertaald uit: Klaus Kliesch, *Apolstelgeschichte*. Stuttgarter Kleiner Kommentar – Neues Testament 5, KBW, Stuttgart 1986, p. 83.
 - ³ De exegete Beverly Roberts Gaventa wijst hierop. Lucas gebruikt op deze plek het Griekse woord ‘dei’, wat zoveel betekent als *het is nodig volgens Gods plan*. Een voorbeeld: “Die nacht

kwam de Heer bij hem en zei: ‘Houd moed! Zoals je van Mij hebt getuigd ten overstaan van Jeruzalem, zo *moet* je ook in Rome getuigen’.” (Hand 23,11; zie ook: Lc 21,9; 22,37; Hand 1,16; 17,3 en 19,21.) Beverly Roberts Gaventa, *The Acts of the apostles*, Abingdon New Testament Commentaries, Abingdon Press, Nashville 2003, p. 149.

- 4 We zien dat bijvoorbeeld verwoord in Jesaja 41,8-9: [8] *Maar u, Israël, mijn dienstknecht, Jakob, die Ik uitverkoren heb, nazaat van Abraham, mijn vriend, [9] die Ik gegrepen heb in de verste hoeken van de aarde, die Ik uit afgelegene oorden opgeroepen heb, tot wie Ik sprak: ‘Mijn dienstknecht bent u, degene die Ik uitverkoren en niet verworpen heb’...*
- 5 Bij Samuël ontbreekt het woord ‘Heer’, want – zo staat verderop in I Sam 3,7 – ‘*Samuël kende de HEER nog niet: een woord van de HEER was hem nog nooit geopenbaard.*’ Zie ook Gen 22,1.
- 6 Voor het verstaan van Lucas en het boek van de Handelingen van de Apostelen is essentieel dat het niet gaat om de daden van de apostelen, maar om het zichtbaar maken van Gods handelen aan en via hen. ‘*De menselijke karakters worden gepresenteerd en uitgewerkt in relatie tot hun plaats in en omgaan met het grotere verhaal van God.*’ Vertaald uit: Beverly Roberts Gaventa, *The Acts of the apostles*, p. 27.
- 7 “*Jacob Wrestling with the Angel*” door Nathan Rapaport (Warschau, 1911 - New York, 1987), bronzen beeld, in 1978 geplaatst bij het Bathurst Jewish Community Centre, Toronto.
- 8 ‘*Ik laat u niet gaan wanneer u mij niet zegent.*’ (...) *Toen gaf hij hem op die plaats zijn zegen.* (Genesis 32,27 en 30).